

Salonul de Proiecte și frumoasa fără corp

Pentru că navigăm pe culoare diferite (deschisă între 8 mai și 12 iulie la Salonul de Proiecte din București) este un statement politic despre condiția prezentă a artei în București și o reiterare a misiunii curatoriale pe care Salonul de Proiecte și-a asumat-o atunci când s-a deschis, în 2011: aceea de a încuraja producția de artă tînă („producția de conținut”), pe o scenă de artă în care aceste inițiative lipsesc aproape în totalitate. Este, în același timp, una dintre expozițiile-cheie ale acestui an. Pentru că îi lipsește falsa grandoare, uriașa stimă de sine și discursul înalt îmbrăcat în metafore gata să se clatine la prima adiere de vînt. Este, în schimb, o expoziție care își construiește o platformă critică. Și care încearcă să se autodefinească perpetuu tocmai pentru a vedea care sînt următorii pași pe care trebuie să îi facă și cum se raportează la restul scenei de artă din București, o scenă (și) a etichetelor strălucitoare, a listelor de prețuri, a glamour-ului obținut cu efort redus și cu un discurs cît mai bogat în stereotipuri

Dar să cităm un fragment din statement-ul curatorial: „Într-o perioadă în care o parte semnificativă a societății românești a ajuns să perceapă arta vizuală (dacă o percepe în vreun fel) exclusiv ca pe un produs de piață, cînd instituții cu un important rol cultural și educațional își dau girul în susținerea unor tîrguri de artă unde stridența promovării, confuzia registrelor, validarea unor false repere și instrumentalizarea artei în scop comercial sînt afirmate fără echivoc, într-un astfel de context, așadar, arta contemporană care mizează pe reflecție critică, care reclamă o dimensiune educațională, care e deliberat nonspectaculoasă, care preferă să chestioneze și să se îndoiască, este forțată să-și forjeze un loc marginal, construindu-și o identitate separată de retorica dăunătoare ce acaparează spațiul public”. Să continuăm discuția de aici, de la această imagine a unei identități care se construiește prin negarea și refuzul public de a legitima acele forme nocive din jurul său.

Corpul lui Nefertiti: dislocare, relocare, viață pentru cîteva minute

Expoziția despre care vorbim s-a născut în urma unui open call, pe care Salonul de Proiecte l-a realizat în vara anului trecut. Inițiatoarele Salonului, Magda Radu și Alexandra Croitoru (alături de Ștefan Sava și Dana Andrei), au invitat duo-ul artistic maghiar Little Warsaw să-și facă propria selecție din proiectele primite. Așa s-a născut Pentru că navigăm pe culoare diferite, cu artiștii Vlad Basalici, Cristina Amelia Cîndea, Mădălina Lazăr, Szilárd Miklós și Veda Popovici. Altfel spus, mecanismul curatorial al Salonului s-a declanșat cu mult înainte de expoziția propriu-zisă și a constat tocmai în această invitație adresată grupului Little Warsaw, care, fără să fie familiarizat cu scena de artă românească, a ales acele poziții artistice în care au crezut.

Una dintre lucrările foarte cunoscute – aclamate și contestate în același timp – a Little Warsaw (András Gálik și Bálint Havas), expusă în Pavilionul Ungariei la Bienala de Artă de la Veneția în 2003, este Corpul lui Nefertiti: un video de 21 de minute care documentează scurta întîlnire și îmbinare perfectă dintre celebrul bust al lui Nefertiti (Ägyptisches Museum, Berlin) și un trup de bronz, în mărime naturală, creat special de către artiști. O întîlnire petrecută în liniște totală, în spațiul muzeului, o dislocare realizată de

către chiar directorul muzeului, sub ochii curatorului și ai artiștilor. Proiectul provocator al celor doi are o puternică încărcătură politică și culturală: Little Warsaw dă un nou corp istoriei, operează cu un concept „pe viu”, îl așază într-o nouă circulație, realizând un gest pe care presa egipteană și unii istorici de artă l-au clasat drept lipsit de moralitate și responsabilitate, o desacralizare a istoriei și o „conspirație” împotriva civilizației egiptene, împotriva istoriei, împotriva unui reper al identității egiptene. O încercare de clătinare culturală, de de- (sau re-) muzeificare?

Pe culoare diferite

Acest ocol și povestea Corpului lui Nefertiti nu face decât să ne apropie de lucrările de artă din expoziția Pentru că navigăm pe culoare diferite. Starea de așteptare, de reflecție asupra unor evenimente colaterale, asupra unui „între două stări”, plutește peste cele cinci proiecte artistice, situate undeva, în afara ramei tradiționale. Stateless anthropology (Antropologie apatridă, 2014), proiectul în mai multe etape al lui Szilárd Miklós, pornește de la cercetarea artistului în arhiva festivalului internațional de performance AnnART, organizat între 1990 și 1999 lângă lacul Sf. Ana. Lucrarea Portretul video al unui cort este montajul de o oră și zece minute din întreaga arhivă video a festivalului. Dacă performance-ul era pentru Europa de Est dinainte de 1989 o practică alternativă care permitea exprimarea celor mai radical-criptice comentarii politice, împărtășite doar cu cei mai apropiați sau doar cu tine însuși, în spațiul apartamentului de bloc, după 1990, performance-ul devine unul dintre mediile cele mai prezente și deschise, cele mai ieftine și „posibile” pe scena de artă fragilă, mediul care hrănește cea mai mare dorință de exprimare liberă. Videoul, schițele din aceeași arhivă a festivalului (Fundația Etna), alături de o machetă de mobilier – toate au în centru imaginea unui cort, un laitmotiv pentru comunitate, pentru o „instituție” a performance-ului, care își acceptă condiția precară și temporară tocmai ca pe o regulă de existență.

Instalația video Patru experimente în căutarea unui artist, a Cristinei Amelia Căndea, e asemenea unui descântec mut, repetat fără oprire, ce pune în mișcare acele elemente inefabile, scînteia care (poate) conduce la creație sau o poate, din contră, rata. Waiting for the Tarim Machine to Come a Mădălinei Lazăr (desene, animație și o hartă inventată, 2014), este o lecție asupra mișcării și așteptării, asupra răbdării, avînd ca punct de plecare lucrarea lui Gerrit van Bakel, Tarim Machine, expusă pentru prima oară la Documenta 7 (Kassel, 1981). Artista construiește un traseu prin nord-vestul Chinei pentru mașinăria lui van Bakel, pe care, astfel, o dislocă din propriul context, în interiorul Bazinului Tarim, un itinerariu ce urmărește vechiul Drum al Mătăsii. Lucrarea Mădălinei Lazăr este o proiecție personală, o probă de duranță.

Videoul Intervale sparte (1min., 2012) de Vlad Basalici, de o forță extraordinară, este o reflecție asupra timpului și a istoriei, avînd ca material casete VHS ale Revoluției române: artistul păstrează sunetul și taie efectiv în substanța filmului, lăsînd doar colțurile care precizează data și ora cînd imaginile au fost filmate. Rezultatul, care amintește de lucrări ale lui Harun Farocki, e un proiect care pe un istoric al artei ca Georges Didi-Huberman probabil că l-ar încînta: un colaj de timpuri rupte, care coexistă simultan, dînd un alt sens istoriei, împotriva clasicei cronologii.

Cînd expoziția se va încheia, placa de ipsos a artistei Veda Popovici – care anunță, ca pe o promisiune, ridicarea unui viitor Monument al migrantului, „dedicat tuturor celor care au străbătut granițe naționale și internaționale” – va fi instalată într-una dintre cele două autogări internaționale din București. Un dosar cu imagini și texte despre „problematica reprezentării identității persoanelor migrante”, pe care

artista l-a realizat, e o colecție la rece de articole care pun în prim-plan problemele discriminărilor și istoria recentă a României, transformată „într-o perioadă de aproximativ un deceniu, dintr-o societate închisă într-o țară de emigrație“.

Într-un timp în care rădăcinile au devenit rizomatice și preocuparea principală pare cea a cuceririi simbolice (și nu doar atît) de noi teritorii, de luare în stăpînire a acestora, de marcare identitară și ideologică, Pentru că navigăm pe culoare diferite este un manifest artistic pentru deteritorializare și dezinstalarea acestei stări de fapt.

Imagine din expoziție ©Ștefan Sava

FOTO: Veda Popovici, Monumentul Migrantului, 2014

©Ștefan Sava

Pentru că navigăm pe culoare diferite

8 mai-12 iulie 2014

Salonul de Proiecte

Calea Moșilor 62-68

București

Daria Ghiu

Observator Cultural, nr. 730,11 Iulie 2014

http://www.observatorcultural.ro/Salonul-de-Proiecte-si-frumoasa-fara-corp*articleID_30505-articles_details.html